

Juridiska fakultetskansliet

Arbetsmarknadsdepartementet

Remiss: En översyn av den statliga lönegarantin (SOU 2025:77)

Ett förslag för att tydliggöra roller och komma till rätta med missbruk av lönegarantin.

Kort sammanställning av utredningens förslag

Lönegarantins omfattning utökas. Den fordring som har förmånsrätt enligt förmånsrättslagen, såsom på lön eller annan ersättning och pension, ska enligt förslaget fortsätta att omfattas av lönegarantin. Men även uppsägningslön för arbetstagaren som inte har visat anmälan till arbetsförmedlingen ska nu kunna omfattas. Enligt förslaget ska samma rätt till lönegaranti gälla vid företagsrekonstruktion som vid konkurs, och det ska inte längre ska finnas något krav på att arbetstagaren kan visa att anmälan som arbetssökande hos offentlig arbetsförmedling har skett.

Flera viktiga förändringar föreslås där Juridiska fakultetsnämnden vid Stockholms universitet särskilt har fäst avseende vid följande:

1. En generell regel riktad mot missbruk av lönegarantin föreslås. En lönefordran ska inte omfattas av lönegarantin om det finns grundad anledning att anta att avsikten är att lönegarantin ska utnyttjas på ett otillbörligt sätt.
2. Skatteverket föreslås få huvudansvaret för handläggning av samtliga lönegarantiärenden i samband med konkurser och företagsrekonstruktioner i Sverige. I ansvaret ska ligga att ta emot ansökningar, vidta utrednings- och kontrollåtgärder, fatta beslut samt hantera utbetalning och återkrav. En överprövning av Skatteverkets beslut ska enligt förslaget ske genom överklagande till tingsrätt.
3. En uppgiftsskyldighet för konkursförvaltaren, konkursgäldenären, rekonstruktören, rekonstruktionsgäldenären, arbetslöshetskassor, arbetstagarens övriga arbetsgivare och kreditinstitut föreslås. Detta föreslås även gälla Skatteverkets beskattningsverksamhet, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan i förhållande till Skatteverkets lönegarantiverksamhet.

Juridiska fakultetsnämnden

4. En stor förändring föreslås genom att ett lönegarantiärende alltid ska inledas genom att en undertecknad ansökan från arbetstagaren lämnas in på heder och samvete. Detta avses skapa tydlighet, både i sak och utifrån ett straffrättsligt ansvar för uppgivna uppgifter. Förändringen bedöms kunna ha en dämpande effekt på försök till missbruk av lönegarantin. Förslaget att det är arbetstagaren som ska göra ansökan om lönegaranti ger förändrade roller för konkursförvaltare och rekonstruktörer. Dessa föreslås istället få en skyldighet att informera de som kan ha rätt till betalning genom lönegarantin om villkoren och att skyndsamt upprätta ett underlag för arbetstagarens ansökan. Förutsättning för denna skyldighet är att arbetstagaren har givit uttryck för en vilja att ansöka om lönegaranti med stöd av ett sådant underlag. Förvaltaren eller rekonstruktören ska även skicka in sitt underlag till Skatteverket så att det kan sambehandlas med den ansökan som arbetstagaren gör.
5. Ny tidsfrist för ansökan om lönegaranti föreslås vara åtta månader från konkursbeslutet eller under den tid som företagsrekonstruktionen pågår, dock senast åtta månader från beslutet om företagsrekonstruktion.

Fakultetsnämndens kommentarer:

Fakultetsnämnden instämmer i utredningens slutsats att det är angeläget att det straffrättsliga skyddet för lönegarantin är lika effektivt som skyddet för andra statliga stöd och ersättningar och att tillämpningsområdet ska utvidgas till att omfatta även lönegaranti. En ordning där vissa ersättningar har ett svagare straffrättsligt skydd kan medföra att den ekonomiska och systematiska brottsligheten riktar in sig på den ersättning som har svagast straffrättsligt skydd. En utökad uppgiftsskyldighet mellan myndigheter och agerande parter i konkurs och rekonstruktion, som föreslås, kan därmed ha en viktig funktion.

Fakultetsnämnden välkomnar även utredningens försök att ge en bättre lagteknisk utformning än nuvarande lag samt att ge en större tydlighet till aktörernas olika uppgifter. Fakultetsnämnden noterar dock att utredningens uppdrag inte inkluderar en översyn av den personkrets som kan utfå lönegaranti. Detta är förklarligt utifrån att personkretsen bestäms till stor del utifrån vem som är att se som arbetstagare. I en arbetsmarknad i förändring kommer allt fler frågor att väckas om huruvida det skyddssyfte som idag ligger i bestämningen av vem som är att se som arbetstagare borde utvidgas.

Personer som idag definieras som uppdragstagare kan många gånger vara så osjälvständiga att det arbetsrättsligt kan ifrågasättas om dessa inte borde omdefinieras till arbetstagare utifrån till exempel plattformsdirektivet. Detta skulle i så fall innebära att dessa personer, som inte fullt ut är självklart inordnade i den verksamhet som går i konkurs, eller som ska rekonstrueras, kan få svårt att erhålla den information som enligt förslaget ska utges av konkursförvaltare och rekonstruktörer.

Samma problem kommer att uppstå beträffande att arbetstagaren själv ska göra ansökan om lönegaranti och endast får hjälp om denne har uttryckt sitt intresse för att söka. Även här är förutsättningen att den arbetspresterande parten inser att denne kan omfattas av begreppet arbetstagare.

Juridiska fakultetsnämnden vill även instämma i Erik Danhards särskilda yttrande beträffande behovet av ytterligare beredning både när det gäller att skilja utformningen av lönegaranti vid företagsrekonstruktion från den vid konkurs samt de praktiska effekterna av den s.k. åttamånadersbegränsningen, som begränsar lönegarantirätten till en åttamånadersperiod (den föreslagna 3 kap. 6 § Nya LGL), se utredningen s. 409-415.

Remissvaret har på fakultetsnämndens uppdrag beslutats av dekanus, professor Pernilla Leviner. Yttrandet har beretts av jur. dr. Annika Blekemo. Föredragande har varit utredare Karolina Alveryd. Yttrandet har expedierats av Juridiska fakultetskansliet.

Pernilla Leviner

Karolina Alveryd